

Grundlagsutskottet

Övrigt ärende: Statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelers öppethållning i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom

INLEDNING

Remiss

Övrigt ärende: Statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelers öppethållning i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom (Ö 3/2021 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Liisa Huhtala, arbets- och näringsministeriet
- direktör Mika Salminen, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- professor Veli-Pekka Viljanen
- professor Janne Salminen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Ålands landskapsregering.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Grundlagsutskottet behandlar statsrådets förordning om temporär begränsning av förplägnadsrörelers öppethållning i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Förordningen har utfärdats med stöd av 3 a § 4 mom. i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet. Paragrafen gäller till och med den 28 mars 2021.

(2) Paragrafen har införts med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 6/2021 rd) med stöd av 23 § i grundlagen. Enligt 23 § i grundlagen kan det genom lag eller genom en förordning av statsrådet som utfärdas med stöd av ett sådant bemyndigande med exakt avgränsat tillämpningsområde som av särskilda skäl tagits in i lag införas sådana tillfälliga undantag från de grundläggande fri- och rättigheterna som är förenliga med Finlands internationella förpliktelser avseende mänskliga rättigheter och som är nödvändiga om Finland blir utsatt för ett väpnat angrepp eller om det råder andra i lag angivna undantagsförhållanden som allvarligt hotar nationen. Grunderna för tillfälliga undantag ska dock bestämmas genom lag. Förordningar av statsrådet enligt 23 § i grundlagen som gäller tillfälliga undantag ska utan dröjsmål föreläggas riksdagen. Riksdagen kan be-

Betänkande GrUB 3/2021 rd

sluta om förordningarnas giltighet. Enligt grundlagsutskottet kan en sådan riksdagsbehandling av förordningar genomföras exempelvis på samma sätt som i fråga om förordningar som utfärdats med stöd av beredskapslagen (GrUU 7/2020 rd och GrUB 10/2020 rd). Ikraftträdandet av förordningen kräver inget beslut av riksdagen (GrUB 10/2020 rd).

(3) I 3 a § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet föreskrivs det att skyldigheten att hålla förplägnadsrörelser med tillhörande utrymmen inomhus och utomhus stängda för kunder gäller de områden där detta är nödvändigt för att förhindra spridning av en smittsam sjukdom. Närmare bestämmelser om områdena utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt den aktuella förordningen ska förplägnadsrörelser hållas stängda för kunderna i landskapet Åland och i de fjorton övriga landskap som räknas upp i förordningen.

(4) I motiveringspromemorian till förordningen redogörs det för epidemiläget i olika områden och motiveras behovet av restriktioner i olika områden. Vid bedömningen av 3 a § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser har grundlagsutskottet påpekat att den avgränsning av stängningen av förplägnadsrörelser till områden i samhällsspridnings- och accelerationsfasen som nämns i regeringspropositionen endast framgår av motiveringen till propositionen och inte alls av lagtexten (GrUU 6/2021 rd, stycke 16). Utskottet har också uppmanat statsrådet att överväga möjligheten att avgränsa det regionala tillämpningsområdet på en mer detaljerad nivå än på landskapsnivå (GrUU 6/2021 rd, stycke 18). I motiveringspromemorian (s. 2—4) granskas möjligheten till olika områdesindelningar och motiveras den valda lösningen enligt grundlagsutskottets uppfattning på behörigt sätt med beaktande av det aktuella epidemiläget och regleringens synnerligen korta tillämpningsperiod. Utskottet betonar dock behovet av en mer detaljerad avgränsning av det regionala tillämpningsområdet framöver (se även Rsv 13/2021 rd).

(5) Utskottet påpekar att lagens 3 a § 4 mom. föreskriver att statsrådet utan dröjsmål ska vidta åtgärder för att ändra förordningen om regional tillämpning av bestämmelserna, om det inte längre är nödvändigt att hålla förplägnadsrörelsernas lokaler stängda i ett visst område (GrUU 6/2021 rd, stycke 21). Utskottet framhåller att begränsningarna gällande förplägnadsrörelserna måste avvecklas genast när det i området inte längre föreligger några tvingande skäl som motiverar dem (GrUB 10/2020 rd, s. 4).

(6) Grundlagsutskottet har i sin bedömning av bestämmelserna om förplägnadsrörelser i lagen om smittsamma sjukdomar, som granskats som en begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna, förutsatt att bestämmelser om begränsningsåtgärder för olika typer av förplägnadsrörelser differentieras så att begränsningarna är nödvändiga just i fråga om dem för att förhindra spridningen av en allmänfarlig smittsam sjukdom (GrUU 31/2020 rd, s. 5). Vid bedömningen av 3 a § i lagen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser har utskottet konstaterat att risken för covid-19-smitta i ljuset av motiveringen till lagförslaget förefaller att påverkas av arten av förplägnadsrörelsens verksamhet. Det talar för att de föreslagna åtgärderna riktas in på de mest riskfyllda förplägnadsrörelserna. Med beaktande av förslagets godtagbara mål att bromsa spridningen av viruset genom att begränsa kontakterna mellan människor i samband med förplägnadsrörelser, och särskilt av att lagförslaget grundar sig på 23 § i grundlagen, ansåg grundlagsutskottet dock inte att den föreslagna regleringen var problematisk. Med tanke på kravet på nödvändighet kan det dock vara motiverat att det genom en förordning som utfärdas med stöd av 3 a § också kan föreskrivas om begränsningar efter typ av förplägnadsrörelse (GrUU 6/2021 rd, stycke 15). När

Betänkande GrUB 3/2021 rd

riksdagen godkände 3 a § förutsatte den dessutom att statsrådet i den kommande lagstiftningen beaktar förplägnadsrörelser och restaurangutrymmens olika riskprofiler för smittspridning (RSv 13/2021 rd). Utskottet beklagar djupt att motiveringspromemorian till förordningen inte granskar frågan ur denna synvinkel. Samtidigt vill utskottet att statsrådet framöver fäster allvarlig uppmärksamhet vid en mer differentierad granskning av olika typer av förplägnadsrörelser.

(7) Utskottet anser att regleringen i förordningen motsvarar kraven i utlåtande GrUU 6/2021 rd och håller sig inom ramen för det lagfästa bemyndigandet. Det finns alltså inget rättsligt hinder för att förordningen ska förbli i kraft.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen beslutar att statsrådets förordning av den 8 mars 2021 om temporär begränsning av förplägnadsrörelsernas öppethållning i syfte att förhindra spridning av en smittsam sjukdom inte upphävs.

Helsingfors 18.3.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Antti Rinne sd
vice ordförande Antti Häkkänen saml
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Maria Guzenina sd
medlem Petri Honkonen cent
medlem Olli Immonen saf
medlem Mikko Kinnunen cent
medlem Anna Kontula vänst
medlem Mats Löfström sv
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Sakari Puisto saf
medlem Ari Torniainen cent
medlem Heikki Vestman saml
medlem Tuula Väättäinen sd.

Sekreterare var

utskottsrad Liisa Vanhala.